

102/3

KISWAHILI

KARATASI YA 3

KIDATO CHA NNE (4)

FASIHU

MACHI 2013

SAA: 2½

MTIHANI WA MJARABU WILAYA YA BARINGO KASKAZINI - 2013

Hati ya kuhitimu Kisomo cha Sekondari (K.C.S.E.)

KIDATO CHA NNE

MAAGIZO

- *Jibu maswali manne pekee.*
- *Swali la kwanza ni la lazima.*
- *Maswali hayo mengine matatu yachaguliwe kutoka sehemu nne zilizobaki; yaani: riwaya, tamthilia, ushairi na hadithi fupi.*
- *Usijibu maswali mawili kutoka sehemu moja.*

Swali la Lazima

Sehemu ya A: Fasihi Simulizi

1. (a) Kwa kutolea mifano eleza sifa bainifu za aina za maghani. (Alama 10)
- (b) Fafanua sifa za vitendawili. (Alama 5)
- (c) Ni nini dhima ya miviga. (Alama 5)

Sehemu ya B: Riwaya

Utengano - Said A. Mohamed

Jibu swali la 2 au la 3

2. "... hakuwaza kuzizua hisia zake, alilia taratibu kwanza, halafu sauti ilizi kuwa kubwa, akalija kwa kwikwi ..."
 - a) Weka dondoo hili katika muktadha wake. (Alama 4)
 - b) Onyesha jinsi anayerejelewa anaendeleza maudhui ya mabadiliko. (Alama 8)
 - c) "Msiba wa kujitakia hauna kilio" thibitisha ukweli huu ukirejelea anayerejelewa kwenye dondoo hili. (Alama 8)
3. Mbinu ya jazanda imefaulisha usanii wa mwandishi. Thibitisha. (Alama 20)

Sehemu ya C: Ushairi

4. Soma mashairi yafuatayo kisha ujibu maswali.

SHAIRI A

Tunda la elimu zote, wasema wanazuoni
Ni kwamba mtu apata kutambua manani
Ndipo hadhi aipate, ukumbukwe duniani.

Elimu bila ukweli, haizidi asilani
Giza na nuru muhali, katu havitangamani
Uwongo uje kwa kweli, itue nuru moyoni.

Elimu ni kama mali, haichoshi kutamani
Ni bora yashinda mali, tala la wanazuoni
Elimu njema miali, iangazayo gizani.

Mtu hachomwi na mwiba, na viatu mguuni
Ulimwengu una miba, tele tele majiani
Elimu ukiishiba, u salama duniani.

Wafuna wasiosoma, watazikwa ardhini
Hai ndio maulana, wapao maangani
Elimu jambo adhima, aso nayo maskini

Toa wafu ujana, elimu ukitamani
Na uwe mzee sana, kujua usijihini
Elimu bahari pana, milele hauoni pwani.

Elimu ina malipo, utayalipwa mwishoni
Pale vitafutapo, mbingu usitamani
Mwanachumi afapo, mbingu huwa huzuni.

Haki ya kuheshimiwa, ni yao wanachumi
Wa wameongolewa, na ni taa duniani
Kwek wanapojua, watoe bila kuhini.

Elimu bila amali, mti usio majani
Haumtii kivuli, aukaliaye chini
Inakuwa mushkeli wa kughuri insani

SHAIRI B

Inakera moyo
Hii anga ambayo
Huwasonya njiani
Watukao mashambani
Wa kusalimu kwa bashasha
Wanaoshinda kivulini.

Chini ya mwembe
Wa umma

Inakera moyo
Hii sebule ambayo
Huwahini mezani
Wagotao nyundo kutwa
Wa kukabidhi chakula
Wanaostarehe daima

Chini ya paa
La umma

Maswali

- a) Pendekeza kichwa kifaacho kwa shairi la A na B. (Alama 2)
b) Haya mashairi ni ya aina gani? (Alama 2)

- c) Taja sifa zozote tatu za kishairi katika shairi B. (Alama 3)
- d) Taja mbinu ya lugha iliyotumiwa;
- i) Katika mshororo wa mwisho wa ubeti wa saba katika shairi la A. (Alama 1)
- ii) Katika ubeti wa nne shairi la B. (Alama 1)
- e) Fafanua kwa mukhtasari maudhui ya mashairi yote mawili. (Alama 4)
- f) Andika ubeti wa mwisho wa shairi la A katika lugha tutumbi. (Alama 3)
- g) Taja na uonyeshe jinsi idhini ya ushairi ilivyotumika katika shairi la A. (Alama 2)
- h) Eleza maana ya maneno haya yalivyotumika katika shairi la A. (Alama 2)
- i) Wameongolewa
- ii) Wagotao

Sehemu ya D: Hadithi fupi

Damu Nyeusi na Hadithi Nyingine

Ken Walibora na Said A. Mohamed

Jibu swali la 5 au la 6

5. “Kama alivyoshinda nani yule nunez?”
- a) Liweke dondoo hili katika muktadha wake. (Alama 4)
- b) Linganua sifa nne za msemaji na msemewa katika dondoo hili. (Alama 8)
- c) Kwa kurejelea hadithi nzima eleza hisia za utamaduni ulipitwa na wakati. (Alama 6)
- d) Ni mbinu zipi za lugha zilizotumika katika dondoo hili? (Alama 2)
6. Mwanamke katika diwani ya Damu Nyeusi na Hadithi Nyingine amepewa nafasi finyu. Fafanua kwa kuzingatia hadithi zozote nne. (Alama 20)

Sehemu ya E: Tamthilia

Mstahiki Meya - Timothy M. Arege

Jibu swali la 7 au la 8

7. “Mtu huvuna alichopanda. Ukipanda pojo huwezi kuvuna kunazi”
- a) Eleza muktadha wa dondoo hili. (Alama 4)
- b) “Ukipanda pojo huwezi kuvuna kunazi” ina maana gani kulingana na muktadha huu. (Alama 6)
- c) Taja na ueleze matendo mengine manne ya kuonyesha kuwa walipanda pojo na kuvuna pojo si kunazi. (Alama 8)
- d) Taja tamathali za usemi zilizotumiwa katika dondoo hili. (Alama 2)
8. Suala la mawaidha mazuri na mabaya limeshughulikiwa tamthiliani. Onyesha jinsi Meya alivyoshauriwa vibaya na athari zake. (Alama 20)